

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

16 päivänä helmikuuta 2023*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kiireellinen ennakkoratkaisumenettely – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskeissa asioissa – Kansainvälinen lapsikaappaus – Vuoden 1980 Haagin yleissopimus – Asetus (EY) N:o 2201/2003 – 11 artikla – Lapsen palauttamista koskeva hakemus – Lopullinen päätös lapsen palauttamisesta – Jäsenvaltion lainsäädäntö, jossa säädetään tällaisen päätöksen täytäntöönpanon lykkäämisestä suoraan lain nojalla tiettyjen kansallisten viranomaisten hakemuksesta

Asiassa C-638/22 PPU,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varsovan ylioikeus, Puola) on esittänyt 12.10.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 13.10.2022, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

T.C.,

Rzecznik Praw Dziecka ja

Prokurator Generalny,

jossa asian käsittelyyn osallistuvat

M.C. ja

Prokurator Prokuratury Okręgowej we Wrocławiu,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Jürimäe (esittelevä tuomari) sekä tuomarit M. Safjan, N. Piçarra, N. Jääskinen ja M. Gavalec,

julkisasiamies: N. Emiliou,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Siekierzyńska,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.12.2022 pidetyssä istunnossa esitetyn,

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- T.C., edustajanaan I. Antkowiak, adwokat, M. Bieszczad, radca prawny, ja D. Kosobucki, adwokat,
- M.C., edustajanaan A. Śliwicka, adwokat,
- Prokurator Generalny, edustajanaan S. Bańko, R. Hernand ja E. Tkacz,
- Puolan hallitus, asiamiehinään B. Majczyna ja S. Żyrek,
- Belgian hallitus, asiamiehinään M. Jacobs, C. Pochet ja M. Van Regemorter,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään A. Daniel ja E. Timmermans,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehenään C. S. Schillemans,
- Euroopan komissio, asiamiehinään J. Hottiaux ja S. Noë,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.1.2023 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevista asioista ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (EUVL 2003, L 338, s. 1) 11 artiklan 3 kohdan sekä tuomioistuimen toimivallasta, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevista asioista ja kansainvälisestä lapsikaappauksesta 25.6.2019 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2019/1111 (EUVL 2019, L 178, s. 1) 22 ja 24 artiklan, 27 artiklan 6 kohdan ja 28 artiklan 1 ja 2 kohdan, luettuina Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklan valossa, tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jonka on pannut vireille kahden alaikäisen lapsen isä T.C. ja jossa vaaditaan panemaan täytäntöön päätös kyseisten lasten, jotka heidän äitinsä M.C. on vienyt Puolaan, palauttamisesta Irlantiin.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

- 3 Haagissa 25.10.1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleissopimuksen (jäljempänä vuoden 1980 Haagin yleissopimus) tavoitteena on, kuten sen johdanto-osasta ilmenee, muun muassa suojata lasta kansainvälisesti lapsen luvattoman poisviemisen tai palauttamatta jättämisen haitallisilta vaikutuksilta ja saattaa voimaan

menettelyjä, joiden tarkoituksena on turvata lapsen pikainen palauttaminen valtioon, jossa lapsella on asuinpaikka. Kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat ratifioineet kyseisen yleissopimuksen, joka tuli voimaan 1.12.1983.

4 Kyseisen yleissopimuksen 1 artiklan a kohdan mukaan yleissopimuksen tarkoituksena on muun muassa turvata johonkin sopimusvaltioon luvattomasti viedyn tai sieltä luvattomasti palauttamatta jääneen lapsen pikainen palauttaminen.

5 Mainitun yleissopimuksen 2 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin turvatakseen sopimuksen tarkoituksen toteuttamisen alueillaan. Tässä tarkoituksessa niiden on noudatettava nopeimpia käytettävissä olevia menettelyjä.”

6 Saman yleissopimuksen 3 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Lapsen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä on pidettävä luvattomana, jos:

a) se loukkaa huoltoon liittyviä oikeuksia, jotka kuuluvat henkilölle, laitokselle tai muulle elimelle, joko yhdessä tai yksin, sen valtion oikeusjärjestyksen mukaisesti, missä lapsella oli asuinpaikka välittömästi ennen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä; ja

b) näitä oikeuksia oli poisviemisen tai palauttamatta jättämisen hetkellä tosiasiallisesti käytetty, joko yhdessä tai yksin, tai olisi käytetty, jollei poisviemistä tai palauttamatta jättämistä olisi tapahtunut.

--”

7 Vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 11 artiklan ensimmäisessä kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Sopimusvaltioiden oikeus- tai hallintoviranomaisten tulee noudattaa kiireellistä menettelyä lapsen palauttamiseksi.”

8 Kyseisen yleissopimuksen 12 artiklan ensimmäisessä ja toisessa kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Jos lapsi on 3 artiklassa tarkoitetulla tavalla luvattomasti viety pois tai jätetty palauttamatta ja lapsen palauttamista koskeva menettely on pantu vireille sen sopimusvaltion oikeus- tai hallintoviranomaisessa, missä lapsi on, vuoden kuluessa luvattomasta poisviemisestä tai palauttamatta jättämisestä lukien, asianomaisen viranomaisen on määrättävä lapsi välittömästi palautettavaksi.

Oikeus- tai hallintoviranomaisen on määrättävä lapsi palautettavaksi, vaikkakin menettely on pantu vireille vasta sen jälkeen, kun ensimmäisestä kappaleesta tarkoitettu vuoden määräaika on kulunut umpeen, jollei näytetä, että lapsi on sopeutunut uuteen ympäristöönsä.”

9 Mainitun yleissopimuksen 13 artiklan ensimmäisen kappaleen b kohdassa määrätään seuraavaa:

”Edellä olevan artiklan määräysten estämättä pyynnön vastaanottaneen valtion oikeus- tai hallintoviranomainen ei ole velvollinen määräämään lasta palautettavaksi, jos henkilö, laitos tai muu elin, joka vastustaa palauttamista, näyttää toteen, että:

--

b) on olemassa vakava vaara, että palauttaminen saattaisi lapsen ruumiillisille tai henkisille vaurioille alttiiksi taikka että lapsi muutoin joutuisi kestävämpään tilanteeseen.”

Unionin oikeus

Asetus N:o 2201/2003

10 Asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 17 ja 33 perustelukappaleessa todettiin seuraavaa:

”(17) Lapsen luvaton poisviemistä tai palauttamatta jättämistä koskevissa tapauksissa lapsi olisi palautettava viipymättä, ja tähän tarkoitukseen olisi edelleen sovellettava [vuoden 1980 Haagin yleissopimusta] sellaisena kuin sitä täydentävät tämän asetuksen ja erityisesti 11 artiklan säännökset. Sen jäsenvaltion tuomioistuinten, johon lapsi on luvattomasti viety tai josta hänet on luvattomasti jätetty palauttamatta, olisi tietyissä asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa voitava vastustaa hänen palauttamistaan. Tällainen tuomio olisi kuitenkin voitava korvata myöhemmin sen jäsenvaltion tuomioistuimen tuomiolla, jossa lapsen asuinpaikka oli ennen luvaton poisviemistä tai palauttamatta jättämistä. Jos kyseisessä tuomiossa edellytetään lapsen palauttamista, lapsi olisi palautettava vaatimatta minkään erityisen menettelyn noudattamista tuomion tunnustamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi jäsenvaltiossa, jossa lapsi on.

--

(33) Tässä asetuksessa tunnustetaan perusoikeudet ja noudatetaan [perusoikeuskirjan] periaatteita. Siinä pyritään varmistamaan varsinkin [perusoikeuskirjan] 24 artiklassa tunnustettujen lapsen perusoikeuksien kunnioittaminen.”

11 Kyseisen asetuksen 11 artiklan 1 ja 3 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”1. Jos henkilö, laitos tai muu elin, jolla on oikeus lapsen huoltoon, hakee jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta [vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen] nojalla tuomiota saadakseen palautetuksi lapsen, joka on luvattomasti viety muuhun jäsenvaltioon – tai jätetty palauttamatta muusta jäsenvaltiosta – kuin jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen luvaton poisviemistä tai palauttamatta jättämistä, sovelletaan 2–8 kohtaa.

--

3. Tuomioistuimen, jolle lapsen palauttamispyyntö tehdään 1 kohdan mukaisesti, on toimittava pyynnön käsittelyssä pikaisesti, noudattaen nopeimpia käytettävissä olevia kansallisen lainsäädännön menettelyjä.

Tuomioistuimen on, paitsi jos se on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi mahdotonta, annettava tuomionsa viimeistään kuuden viikon kuluttua siitä, kun pyyntö on toimitettu sille, sanotun kuitenkin rajoittamatta ensimmäisen alakohdan soveltamista.”

Asetus 2019/1111

- 12 Asetuksen 2019/1111 22 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilö, laitos tai muu elin, joka väittää oikeutta lapsen huoltoon loukatun, hakee joko suoraan tai keskusviranomaisen avustuksella jäsenvaltion tuomioistuimelta vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen nojalla päätöstä, jossa määrätään palauttamaan alle 16-vuotias lapsi, joka on luvattomasti viety muuhun jäsenvaltioon tai jätetty palauttamatta muusta jäsenvaltiosta kuin siitä, jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen luvattomaa poisviemistä tai palauttamatta jättämistä, sovelletaan tämän asetuksen 23–29 artiklaa ja VI lukua täydentämään vuoden 1980 Haagin yleissopimusta.

- 13 Kyseisen asetuksen 24 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tuomioistuimen, jolle 22 artiklassa tarkoitettu lapsen palauttamista koskeva hakemus tehdään, on toimittava hakemuksen käsittelyssä pikaisesti, noudattaen nopeimpia käytettävissä olevia kansallisen lainsäädännön menettelyjä.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on annettava päätöksensä viimeistään kuuden viikon kuluttua siitä, kun asia on saatettu sen käsiteltäväksi, paitsi jos se on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi mahdotonta, sanotun kuitenkin rajoittamatta 1 kohdan soveltamista.

3. Ylemmän oikeusasteen tuomioistuimen on annettava päätöksensä viimeistään kuuden viikon kuluttua siitä, kun kaikki vaadittavat menettelyvaiheet on toteutettu ja tuomioistuimen on mahdollista tutkia muutoksenhaku oikeuden istunnossa tai muulla tavoin, paitsi jos se on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi mahdotonta.”

- 14 Mainitun asetuksen 27 artiklan 6 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Lapsen palauttamista koskeva päätös voidaan julistaa väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoiseksi, vaikka siihen olisi haettu muutosta, kun lapsen etu edellyttää lapsen palauttamista, ennen kuin muutoksenhakua koskeva päätös on annettu.”

- 15 Saman asetuksen 28 artiklan sanamuoto on seuraava:

”1. Toimivaltaisen täytäntöönpanoviranomaisen, jolle on tehty pyyntö lapsen palauttamista toiseen jäsenvaltioon koskevan päätöksen täytäntöönpanosta, on toimittava nopeasti pyynnön käsittelyssä.

2. Jos 1 kohdassa tarkoitettua päätöstä ei ole pantu täytäntöön kuuden viikon kuluessa päivästä, jona täytäntöönpanomenettely aloitettiin, täytäntöönpanoa hakeneella osapuolella tai täytäntöönpanojäsenvaltion keskusviranomaisella on oikeus pyytää toimivaltaiselta täytäntöönpanoviranomaiselta perusteluja viivästymiselle.”

16 Asetuksen 2019/1111 100 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan ainoastaan sellaisiin oikeudenkäynteihin, jotka on pantu vireille, sellaisiin virallisiin asiakirjoihin, jotka on laadittu tai rekisteröity, ja sellaisiin sopimuksiin, jotka on rekisteröity 1 päivänä elokuuta 2022 tai sen jälkeen.

2. Asetusta [N:o 2201/2003] sovelletaan edelleen tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluviin päätöksiin, jotka on annettu oikeudenkäynneissä, jotka on pantu vireille, virallisiin asiakirjoihin, jotka on laadittu tai rekisteröity, ja sopimuksiin, joista on tullut täytäntöönpanokelpoisia siinä jäsenvaltiossa, jossa ne tehtiin ennen 1 päivää elokuuta 2022.”

Puolan oikeus

17 Siviiliprosessilain (Kodeks postępowania cywilnego) 388 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos ratkaisun täytäntöönpano voi aiheuttaa asianosaiselle korjaamatonta vahinkoa, toisen oikeusasteen tuomioistuimien voi asianosaisen hakemuksesta lykätä ratkaisunsa täytäntöönpanoa siihen saakka, kunnes kassaatiomenettely on saatettu päätökseen. Jos valitus on hylätty, toisen oikeusasteen tuomioistuimien voi lykätä myös ensimmäisen oikeusasteen ratkaisun täytäntöönpanoa.”

18 Kyseisen lain 518² §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varsovan ylioikeus, Puola) toimii toisen oikeusasteen tuomioistuimena vuoden 1980 Haagin yleissopimusta koskevista asioista, joissa on kyse henkilön, joka kuuluu vanhempainvastuun alaisuuteen tai on huollettava, pois viemisestä.”

19 Mainitun lain 519¹ §:n 2¹ ja 2² momentissa säädetään seuraavaa:

”2¹. Kassaatiovalitus voidaan tehdä myös vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen perusteella vireille pannuissa henkilön, joka kuuluu vanhempainvastuun alaisuuteen tai on huollettava, poisviemistä koskevista menettelyissä.

2². Edellä 2¹ momentissa tarkoitetuissa asioissa Prokurator Generalny [(valtakunnansyyttäjä)], Rzecznik Praw Dziecka [(lapsiasiainvaltuutettu)] ja Rzecznik Praw Obywatelskich [(oikeusasiamies)] voivat tehdä kassaatiovalituksen neljän kuukauden kuluessa päätöksen voimaantulosta.”

20 Siviiliprosessilain muuttamisesta 7.4.2022 annetulla lailla (ustawa o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego; Dz. U. 2022, järjestysnumero 1098), joka tuli voimaan 24.6.2022 (jäljempänä vuoden 2022 laki), muutettiin siviiliprosessilakia lisäämällä siihen useita säännöksiä, jotka koskevat vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen nojalla annettujen ratkaisujen täytäntöönpanon lykkäämistä.

21 Niinpä siviiliprosessilain 388¹ §:ssä, sellaisena kuin se sisällytettiin kyseiseen lakiin vuoden 2022 lailla, säädetään seuraavaa:

”1. [Vuoden 1980 Haagin yleissopimusta] koskevista asioista, joissa on kyse sellaisen henkilön, joka kuuluu vanhempainvastuun alaisuuteen tai on huollettava, pois viemisestä, päätöksen, joka koskee henkilön, joka kuuluu vanhempainvastuun alaisuuteen tai on huollettava, pois viemistä, täytäntöönpanoa lykätään suoraan lain nojalla, jos 519¹ §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilö

esittää tätä koskevan vaatimuksen 518² §:n 1 momentissa tarkoitettulle tuomioistuimelle viimeistään kahden viikon kuluttua kyseisen päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

2. Edellä 1 momentissa tarkoitettujen päätöksen täytäntöönpanon lykkääminen päättyy, jos 519¹ §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilö ei tee kassaatiovalitusta kahden kuukauden kuluessa kyseisen päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

3. Jos 519¹ §:n 2² momentissa tarkoitettu henkilö tekee kassaatiovalituksen kahden kuukauden kuluessa 1 momentissa tarkoitettujen päätöksen lainvoimaiseksi tulosta, päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä jatketaan lain nojalla siihen saakka, kunnes kassaatiomenettely on päättynyt.

4. Henkilö, joka on vaatinut 1 momentissa tarkoitettujen päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä, voi peruuttaa vaatimuksensa kahden kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta, ellei joku 519¹ §:n 2² momentissa tarkoitetuista henkilöistä ole tehnyt kassaatiovalitusta.

5. Edellä 1 momentissa tarkoitettujen päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä koskevan vaatimuksen peruuttamisen johdosta kyseisestä päätöksestä tulee täytäntöönpanokelpoinen.”

22 Siviiliprosessilain 388³ §:ssä, joka lisättiin siihen vuoden 2022 lailla, säädetään seuraavaa:

”Ylimmästä tuomioistuimesta 8.12.2017 annetun lain [(ustawa o Sądzie Najwyższym; Dz. U. 2021, järjestysnumero 1904 ja Dz. U. 2022, järjestysnumero 480)] 89 §:ssä tarkoitettusta ylimääräisestä muutoksenhausta vuoden 1980 Haagin yleissopimusta koskevassa asiassa, jossa on kyse henkilön, joka kuuluu vanhempainvastuun alaisuuteen tai on huollettava, pois viemisestä, seuraa suoraan lain nojalla henkilön, joka kuuluu vanhempainvastuun alaisuuteen tai on huollettava, pois viemisestä annetun päätöksen täytäntöönpanon lykkääntyminen kyseisen muutoksenhakumenettelyn päättymiseen saakka.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

23 Puolan kansalaiset T.C. ja M.C. ovat Irlannissa vuosina 2011 ja 2017 syntyneiden alaikäisten lasten N.C. ja M.C.(1) (jäljempänä yhdessä alaikäiset lapset) vanhempia. Perhe on asunut useita vuosia Irlannissa, jossa T.C:llä ja M.C:llä on vakituinen työpaikka. M.C. on tällä hetkellä pitkäaikaisella sairauslomalla.

24 Kesällä 2021 M.C. lähti T.C:n suostumuksella alaikäisten lasten kanssa lomalle Puolaan. M.C. ilmoitti syyskuussa 2021 T.C:lle jäävänsä lasten kanssa pysyvästi Puolaan. T.C. ei ole koskaan antanut suostumustaan tällaiseen lasten pysyvään muuttoon.

25 T.C. esitti 18.11.2021 Sąd Okręgowy we Wrocławiuissa (Wrocławin alueellinen tuomioistuin, Puola) hakemuksen, jossa hän vaati, että M.C. veloitetaan palauttamaan alaikäiset lapset Irlantiin vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen nojalla. Kyseinen tuomioistuin määräsi 15.6.2022 M.C:n toteuttamaan palauttamisen seitsemän päivän kuluessa kyseisen määräyksen lainvoimaiseksi tulosta.

- 26 M.C. valitti kyseisestä määräyksestä ennakkoratkaisupyynnön esittäneeseen Sąd Apelacyjny w Warszawieen, joka hylkäsi valituksen perusteettomana 21.9.2022 antamallaan määräyksellä ja katsoi, ettei M.C. voinut vedota mihinkään perusteeseen, jonka nojalla hän voisi kieltäytyä alaikäisten lasten palauttamisesta Irlantiin. Viimeksi mainittu määräys tuli täytäntöönpanokelpoiseksi 28.9.2022 M.C:n noudattamatta määräystä palauttaa lapset Irlantiin.
- 27 T.C. pyysi 29.9.2022 ennakkoratkaisua pyytäneitä tuomioistuinta toimittamaan hänelle 21.9.2022 annetusta määräyksestä jäljennöksen, johon oli liitetty maininta sen täytäntöönpanokelpoisuudesta.
- 28 Lapsiasiainvaltuutettu vaati 30.9.2022 ja valtakunnansyyttäjä 5.10.2022 siviiliprosessilain 388¹ §:n 1 momentin, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2022 lailla, nojalla 15.6. ja 21.9.2022 annettujen lopullisten määräysten täytäntöönpanon lykkäämistä.
- 29 Lapsiasiainvaltuutettu ja valtakunnansyyttäjä tekivät 21.11.2022 Sąd Najwyższylle (ylin tuomioistuin, Puola) kassaatiovalitukset 21.9.2022 annetusta määräyksestä.
- 30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, että pääsääntöisesti toisen asteen tuomioistuimen antamat asiaratkaisut ovat lopullisia ja täytäntöönpanokelpoisia, vaikka niistä tehtäisiin kassaatiovalitus Sąd Najwyższylle. Ennen vuoden 2022 lain voimaantuloa ainoa poikkeus kyseisestä säännöstä oli siviiliprosessilain 388 §:ssä säädetty poikkeus. Toisen asteen tuomioistuin saattoi kyseisen säännöksen nojalla lykätä lopullisen ratkaisun täytäntöönpanokelpoisuutta siihen saakka, kunnes menettely Sąd Najwyższyssa on päättynyt, jos ratkaisun täytäntöönpanosta voi aiheutua asianosaiselle korjaamatonta vahinkoa.
- 31 Siviiliprosessilain 388¹ §:ssä, sellaisena kuin se sisällytettiin kyseiseen lakiin vuoden 2022 lailla, säädetään, että valtakunnansyyttäjällä, lapsiasiainvaltuutetulla ja oikeusasiamiehellä (jäljempänä yhdessä toimivaltaiset viranomaiset) on vastedes mahdollisuus lykätä sellaisen päätöksen täytäntöönpanoa, jolla lapsi määrätään palautettavaksi vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen nojalla, esittämällä tätä koskeva vaatimus Sąd Apelacyjny w Warszawielle kahden viikon kuluessa kyseisen ratkaisun lainvoimaiseksi tulosta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista ilmenee, että toimivaltaisilla viranomaisilla ei ole velvollisuutta perustella vaatimustaan. Tällainen vaatimus johtaa suoraan lain nojalla täytäntöönpanon lykkäämiseen vähintään kahdella kuukaudella.
- 32 Jos kyseiset viranomaiset eivät tee palauttamispäätöksestä kassaatiovalitusta Sąd Najwyższylle kyseisenä aikana, sen täytäntöönpanon lykkääminen päättyy. Jos taas mainittuna aikana tehdään kassaatiovalitus, täytäntöönpanon lykkäämistä jatketaan siviiliprosessilain 388¹ §:n 3 momentin, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2022 lailla, mukaan suoraan lain nojalla siihen saakka, kunnes menettely Sąd Najwyższyssa on päättynyt.
- 33 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on lisäksi niin, että vaikka Sąd Najwyższy hylkäisi tällaisen kassaatiovalituksen, mainitut viranomaiset voivat saada täytäntöönpanoa lykättyä uudelleen siviiliprosessilain 388³ §:n, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2022 lailla, nojalla käyttämällä kyseisessä säännöksessä tarkoitettua ylimääräistä muutoksenhakekeinoa.
- 34 Näiden seikkojen vuoksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii siviiliprosessilain 388¹ §:n, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2022 lailla, yhteensopivuutta asetuksen N:o 2201/2003 taustalla olevan asian käsittelyn joutuisuutta koskevan vaatimuksen ja erityisesti kyseisen asetuksen 11 artiklan 3 kohdan kanssa.

- 35 Kyseinen tuomioistuin esittää lisäksi, että voimassa olevassa Puolan lainsäädännössä säädetään olennaisilta osin, että yksiköillä, joita ei voida pitää tuomioistuimina, on mahdollisuus saada lainvoimaisen tuomioistuinratkaisun täytäntöönpanoa lykätyn ilman, että tällaisen mahdollisuuden käyttämiseen kohdistuu minkäänlaista tuomioistuinvalvontaa. Tällainen seikka herättää mainitun tuomioistuimen mukaan kysymyksiä kyseisen lainsäädännön yhteensopivuudesta perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, koska se vie palauttamismenettelyn asianosaisilta tehokkaan oikeussuojan.
- 36 Kun otetaan lisäksi huomioon se, että vuoden 2022 laki tuli voimaan vain muutamia päiviä ennen kuin asetusta 2019/1111, jolla vahvistetaan asetuksen N:o 2201/2003 taustalla olevaa asian käsittelyn joutuisuutta koskevaa velvoitetta, alettiin soveltaa, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, ovatko kyseisellä lailla siviiliprosessilakiin sisällytetyt säännökset sopusoinnussa vilpittömän yhteistyön periaatteen kanssa.
- 37 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii vielä siltä varalta, että unionin tuomioistuin vahvistaisi asetuksen N:o 2201/2003 olevan esteenä mainitulle laille, onko se velvollinen olemaan soveltamatta kyseistä lakia unionin oikeuden etusijaa koskevan periaatteen mukaisesti.
- 38 Tässä tilanteessa Sąd Apelacyjny w Warszawie on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko asetuksen [N:o 2201/2003] 11 artiklan 3 kohta ja asetuksen [2019/1111] 22 artikla, 24 artikla, 27 artiklan 6 kohta ja 28 artiklan 1 ja 2 kohta, luettuina yhdessä [perusoikeuskirjan] 47 artiklan kanssa, esteenä sellaisen kansallisen oikeuden säännöksen soveltamiselle, jonka mukaan [vuoden 1980 Haagin yleissopimusta] koskevissa asioissa, joissa on kyse sellaisen henkilön, joka kuuluu vanhempainvastuun alaisuuteen tai on huollettava, poisviemisestä, henkilön, joka kuuluu vanhempainvastuun alaisuuteen tai on huollettava, poisviemistä koskevan päätöksen täytäntöönpanoa voidaan lykätä lain nojalla, jos [toimivaltainen viranomainen] esittää tätä koskevan vaatimuksen Sąd Apelacyjny w Warszawielle viimeistään kahden viikon kuluttua tällaisen päätöksen lainvoimaiseksi tulosta?”

Kiireellistä ennakkoratkaisumenettelyä koskeva pyyntö

- 39 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pyytänyt ennakkoratkaisupyynnön käsittelemistä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan mukaisessa kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä.
- 40 Kyseinen tuomioistuin on vedonnut pyyntönsä tueksi alaikäisten lasten etuun liittyviin syihin. Erityisesti vanhemman ja lapsen välinen suhde ja lasten hyvinvointi voivat sen mielestä kärsiä korjaamatonta vahinkoa tilanteen, jossa lapset ovat erossa isästään, pitkittyessä siksi, että lapsiasiaivaltuutettu ja valtakunnansyyttäjä ovat käyttäneet mahdollisuuttaan saada Irlantiin palauttamista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa lykättyä.
- 41 Ensinnäkin on todettava, että nyt käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö koskee muun muassa asetuksen N:o 2201/2003, joka on annettu muun muassa EY 61 artiklan c alakohdan, josta on tullut SEUT 67 artikla, nojalla, säännösten ja asetuksen 2019/1111, joka on annettu SEUT 81 artiklan 3 kohdan nojalla, säännösten tulkintaa. Kyseiset toimet kuuluvat siten

EUT-sopimuksen kolmannen osan V osastoon, joka koskee vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta. Niinpä ennakkoratkaisupyynnön on mahdollista soveltaa kiireellistä ennakkoratkaisumenettelyä.

- 42 Toiseksi on todettava kiireellisyyttä koskevan edellytyksen osalta, että ennakkoratkaisupyynnön mukaan alaikäiset lapset ovat olleet erossa isästään yli vuoden ajan, ja tilanteen pitkittyminen voi vakavasti vahingoittaa lasten tulevaa suhdetta isäänsä.
- 43 Tässä tilanteessa unionin tuomioistuimen kolmas jaosto päätti 26.10.2022 esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan hyväksyä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyynnön asian käsittelemisestä kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä.

Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen

- 44 Valtakunnansyyttäjä ja olennaisilta osin myös M.C. katsovat, ettei ennakkoratkaisupyynnön voida ottaa tutkittavaksi.
- 45 Valtakunnansyyttäjän mukaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä ennakkoratkaisukysymys on hypoteettinen eikä se ole tarpeen pääasian ratkaisemiseksi. Pääasia on nimittäin jo ratkaistu lopullisesti, eikä kyseisellä tuomioistuimella ole toimivaltaa ensimmäisessä ja toisessa oikeusasteessa annettujen lainvoimaisten palauttamismääräysten täytäntöönpanon lykkäämisen osalta, koska lykkääminen tapahtuu suoraan lain nojalla.
- 46 Toiseksi valtakunnansyyttäjä väittää, että ennakkoratkaisukysymys on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin mainittu tuomioistuin pyytää asetuksen 2019/1111 tulkintaa, koska kyseistä asetusta ei voida soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa ajallisesti.
- 47 Ensinnäkin on muistutettava, että yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa kyseinen asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, ovatko sen unionin tuomioistuimelle esittämät kysymykset tarpeellisia ja onko niillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne (tuomio 24.11.2022, Varhoven administrativen sad (Riidanalaisen säännöksen kumoaminen lainsäädäntöteitse), C-289/21, EU:C:2022:920, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 48 Unionin tuomioistuin voi siis jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 24.11.2022, Varhoven administrativen sad (Riidanalaisen säännöksen kumoaminen lainsäädäntöteitse), C-289/21, EU:C:2022:920, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 49 Lisäksi on muistutettava, että SEUT 267 artiklan toisessa kohdassa oleva ilmaisu ”antaa päätöksen” kattaa kokonaisuudessaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antamaan ratkaisuun johtavan menettelyn. Tätä ilmausta on tulkittava laajasti, jotta voidaan välttää lukuisten menettelyllisten kysymysten tutkimatta jättäminen ja se, ettei unionin tuomioistuin voi antaa niitä koskevaa tulkintaa eikä voi arvioida kaikkien niiden unionin oikeuden säännösten

tulkintaa, joita ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen on sovellettava (tuomio 21.11.2019, Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden, C-678/18, EU:C:2019:998, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 50 Tässä yhteydessä on todettava ensinnäkin, että ennakkoratkaisupyynnöstä ja asianosaisten istunnossa esittämistä huomautuksista ilmenee yhtäältä, että T.C. haki ennakkoratkaisua pyytäneeltä tuomioistuimelta 21.9.2022 annetun määräyksen, jolla kyseinen tuomioistuin määräsi alaikäiset lapset palautettavaksi Irlantiin, täytäntöönpanoa. Toisaalta mainitulla tuomioistuimella on siviiliprosessilain 388¹ §:n, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2022 lailla, nojalla velvollisuus hyväksyä valtakunnansyyttäjän ja lapsiasiainvaltuutetun esittämät täytäntöönpanon lykkäämistä koskevat vaatimukset.
- 51 Kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 46 kohdassa, tässä tilanteessa on ilmeistä, että ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on käsiteltävänä yhtäältä T.C:n ja toisaalta valtakunnansyyttäjän ja lapsiasiainvaltuutetun esittämät ristiriitaiset vaatimukset. Kyseiset vaatimukset ilmentävät sitä, että kyseisten asianosaisten välillä on ”oikeusriita”, joka koskee 21.9.2022 annetun palauttamismääräyksen täytäntöönpanoa ja josta kyseisen tuomioistuimen on mainittujen vaatimusten yhteydessä annettava SEUT 267 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettu päätös.
- 52 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisukysymyksen ja pääasian tosiseikkojen tai kohteen välisen suhteen osalta on todettava, että ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee selvästi, että kysymyksen tarkoituksena on mahdollistaa se, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi ratkaista, onko asetusten N:o 2201/2003 ja 2019/1111 säännöksiä tulkittava siten, että ne ovat esteenä siviiliprosessilain 388¹ §:lle, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2022 lailla, ja onko sen tarvittaessa oltava soveltamatta kyseistä pykälää. Näin toimiessaan mainittu tuomioistuin osoittaa riittävällä tavalla, että unionin tuomioistuimen on ”ratkaistava” mainittu kysymys SEUT 267 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettulla tavalla, jotta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi ottaa kantaa kyseessä olevan palauttamispäätöksen täytäntöönpanon mahdolliseen lykkäämiseen.
- 53 Toiseksi valtakunnansyyttäjän väitteellä, jonka mukaan asetusta 2019/1111 ei voida soveltaa ajallisesti nyt käsiteltävässä asiassa, ei voida saattaa kyseenalaiseksi nyt käsiteltävän ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamista. Jos ei nimittäin ole ilmeistä, että unionin oikeuden toimen tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevan asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, väite, jonka mukaan kyseinen toimi ei tule sovellettavaksi pääasiassa, ei liity ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamiseen vaan kuuluu kysymysten aineelliseen puoleen (ks. vastaavasti tuomio 13.7.2006, Manfredi ym., C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 30 kohta ja tuomio 19.12.2019, Dobersberger, C-16/18, EU:C:2019:1110, 21 kohta).
- 54 Niinpä ennakkoratkaisupyynnön voidaan ottaa tutkittavaksi.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 55 Aluksi on mainittava, että vaikka esitetty kysymys koskee sekä asetuksen N:o 2201/2003 että asetuksen 2019/1111 säännösten tulkintaa, pääasiassa voidaan ajallisesti soveltaa vain niistä ensimmäistä. Asetuksen 2019/1111 100 artiklan 2 kohdasta nimittäin ilmenee, että asetusta

N:o 2201/2003 sovelletaan asetuksen 2019/1111 voimaantulon jälkeen edelleen kanteisiin, jotka on pantu vireille ennen 1.8.2022. Kuten edellä 25 kohdassa mainittiin, nyt käsiteltävässä asiassa T.C. esitti hakemuksen Sąd Okręgowy we Wrocławiuissa 18.11.2021.

- 56 Tältä osin on todettava, että vaikka T.C:n hakemus 21.9.2022 annetun palauttamismääräyksen täytäntöönpanosta tehtiin 1.8.2022 jälkeen, unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista tiedoista ilmenee kuitenkin, että kyseinen hakemusmenettely ei ole itsenäinen menettely vaan yksi palauttamismenettelyn vaihe, ja sen taustalla on T.C:n 18.11.2021 esittämä hakemus, jossa vaadittiin määräämään alaikäisten lasten palauttamisesta Irlantiin.
- 57 Tässä tilanteessa on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 2201/2003 11 artiklan 3 kohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa viranomaisille, jotka eivät ole tuomioistuimen asemassa, annetaan mahdollisuus saada vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen perusteella tehdyn palauttamispäätöksen täytäntöönpanoa lykättyksi suoraan lain nojalla vähintään kahdella kuukaudella tarvitsematta perustella lykkäämisvaatimustaan.
- 58 Tässä yhteydessä on muistutettava, että asetuksen N:o 2201/2003 11 artiklan 3 kohdassa säädetään, että tuomioistuimen, jolle lapsen palauttamista koskeva hakemus tehdään, on toimittava hakemuksen käsittelyssä pikaisesti, noudattaen nopeimpia käytettävissä olevia kansallisen lainsäädännön menettelyjä. Tuomioistuimen on, paitsi jos se on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi mahdotonta, annettava ratkaisunsa viimeistään kuuden viikon kuluttua siitä, kun hakemus on toimitettu sille.
- 59 Ensinnäkin vakiintuneessa oikeuskäytännössä on todettu, että unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkittamisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on (tuomio 28.10.2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Luovutus ja ne bis in idem), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 67 kohta).
- 60 Aluksi on mainittava, että asetuksen N:o 2201/2003 11 artiklan 3 kohdan sanamuodosta ja erityisesti ilmaisujen ”pikaisesti” ja ”nopeimpia” käyttämisestä ilmenee, että kun lapsi on luvottomasti viety muuhun jäsenvaltioon kuin siihen, jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen pois viemistä, tai jätetty luvottomasti palauttamatta kyseiseen valtioon, jäsenvaltioiden toimivaltaisten tuomioistuinten on annettava asianomaisen lapsen palauttamista koskeva ratkaisu erityisen lyhyessä ja tiukassa määräajassa. Tällainen ratkaisu on lähtökohtaisesti annettava viimeistään kuuden viikon kuluessa siitä, kun asia on saatettu tällaisten tuomioistuinten käsiteltäväksi, noudattaen nopeimpia käytettävissä olevia kansallisen lainsäädännön menettelyjä. Kyseisestä säännöstä voidaan poiketa ainoastaan ”poikkeuksellisissa olosuhteissa”.
- 61 Tällainen tulkinta saa tukea asiayhteydestä, johon asetuksen N:o 2201/2003 11 artiklan 3 kohta kuuluu, ja erityisesti vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen asiaa koskevista määräyksistä.
- 62 Asetuksessa N:o 2201/2003 – erityisesti sen 11 artiklassa – nimittäin täydennetään ja täsmennetään vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen sääntöjä luvottomasti pois viedyn lapsen palauttamista koskevasta menettelystä. Kyseisen yleissopimuksen 8–11 artikla ja kyseisen asetuksen 11 artikla muodostavat siten jakamattoman normatiivisen kokonaisuuden, jota

sovelletaan laittomasti maasta vietyjen lasten palauttamista koskeviin menettelyihin unionissa (ks. vastaavasti lausunto 1/13 (Kolmansien valtioiden liittyminen Haagin yleissopimukseen), 14.10.2014, EU:C:2014:2303, 77 ja 78 kohta).

- 63 Mainitun asetuksen säännösten ja mainitun yleissopimuksen määräysten päällekkäisyyden ja niiden välillä vallitsevan läheisen sidoksen vuoksi yleissopimuksen määräykset voivat vaikuttaa saman asetuksen sääntöjen sisältöön, ulottuvuuteen ja tehokkuuteen (ks. vastaavasti lausunto 1/13 (Kolmansien valtioiden liittyminen Haagin yleissopimukseen), 14.10.2014, EU:C:2014:2303, 85 kohta).
- 64 Ensinnäkin vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen johdanto-osan ja 1 artiklan a kohdan mukaan kyseisen yleissopimuksen tavoitteena on asianomaisen lapsen pikainen palauttaminen hänen asuinpaikkaansa. Toiseksi kyseisen yleissopimuksen 2 artiklan toisessa virkkeessä sopimusvaltioiden viranomaiset veloitetaan noudattamaan palauttamishakemuksen käsittelyssä nopeimpia käytettävissä olevia menettelyjä. Kolmanneksi mainitun yleissopimuksen 11 artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden oikeus- tai hallintoviranomaisten tulee noudattaa kiireellistä menettelyä lapsen palauttamiseksi. Neljänneksi saman yleissopimuksen 13 artiklassa luetellaan rajoittavasti tilanteet, joissa hakemuksen vastaanottaneen sopimusvaltion oikeusviranomainen ei ole velvollinen määräämään lasta palautettavaksi. Erityisesti on mainittava, että vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaan tällainen viranomainen ei ole velvollinen määräämään lasta palautettavaksi, jos henkilö, laitos tai muu elin, joka vastustaa palauttamista, näyttää toteen, että on olemassa vakava vaara, että palauttaminen saattaisi lapsen ruumiillisille tai henkisille vaurioille alttiiksi taikka että lapsi muutoin joutuisi kestävämpään tilanteeseen.
- 65 Kaikista näistä määräyksistä ilmenee, että vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen mukaan yhtäältä silloin, kun lapsi on luvattomasti viety pois asuinpaikastaan, lapsi on palautettava pikaisesti kansallisessa oikeudessa säädettyjen kiireellisten menettelyjen mukaisesti. Toisaalta palauttamisesta voidaan olla määräämättä vain poikkeuksellisissa olosuhteissa eli muun muassa silloin, kun lapselle voi aiheutua vakavaa vaaraa.
- 66 Myös asetuksen N:o 2201/2003 ja erityisesti sen 11 artiklan 3 kohdan tavoitteet tukevat edellä 60 ja 65 kohdassa esitettyjä toteamuksia.
- 67 Ensimmäiseksi on muistutettava, että asetuksen N:o 2201/2003 taustalla on näkemys, jonka mukaan lapsen etu on ensisijainen. Mainitulla asetuksella pyritään erityisesti estämään lapsikaappauksia jäsenvaltioiden välillä ja varmistamaan lapsikaappauksen yhteydessä lapsen palauttaminen viipymättä (ks. vastaavasti tuomio 11.7.2008, Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, 51 ja 52 kohta).
- 68 Toiseksi on mainittava, että – kuten asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 17 perustelukappaleessa todetaan – lapsen luvattomasti poisviemistä tai palauttamatta jättämistä koskevissa tapauksissa lapsi olisi palautettava viipymättä. Sen jäsenvaltion tuomioistuinten, johon lapsi on luvattomasti viety tai josta hänet on luvattomasti jätetty palauttamatta, olisi ainoastaan tietyissä asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa voitava vastustaa hänen palauttamistaan.

- 69 Kolmanneksi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että yksi kyseisen asetuksen 11 artiklan tavoitteista on palauttaa status quo ante eli tilanne, joka vallitsi ennen lapsen luvaton pois viemistä tai palauttamatta jättämistä (ks. vastaavasti tuomio 8.6.2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 61 kohta).
- 70 Neljänneksi unionin tuomioistuin on jo katsonut, että palauttamismenettely on luonteeltaan nopeutettu menettely, koska sillä pyritään varmistamaan – kuten vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen johdanto-osassa ja asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 17 perustelukappaleessa todetaan – lapsen palauttaminen viipymättä (tuomio 8.6.2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 57 kohta).
- 71 Asetuksen N:o 2201/2003 11 artiklan 3 kohdan sanamuodon mukaisesta, kontekstuaalisesta ja teleologisesta tulkinnasta ilmenee siten yhtäältä, että kyseisen säännöksen mukaan sen jäsenvaltion tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu hakemus asuinpaikastaan luvattomasti pois viedyn lapsen palauttamisesta, on lähtökohtaisesti ratkaistava kyseinen hakemus viimeistään kuuden viikon kuluessa siitä, kun asia on saatettu sen käsiteltäväksi, noudattaen nopeimpia käytettävissä olevia kansallisen lainsäädännön menettelyjä. Toisaalta laittomasti pois viedyn lapsen palauttamisesta voidaan olla määräämättä vain täsmällisissä, asianmukaisesti perustelluissa erityistapauksissa.
- 72 Kyseisestä 11 artiklan 3 kohdasta johtuvat velvoitteet koskevat tosin palauttamispäätöksen tekomenettelyä. On kuitenkin katsottava – kuten julkisasiamies on tehnyt ratkaisuehdotuksensa 59 kohdassa –, että palauttamispäätöksen tekemistä koskeva tehokkuuden ja joutuisuuden vaatimus sitoo kansallisia viranomaisia myös tällaisen päätöksen täytäntöönpanon yhteydessä. Kyseiseltä 11 artiklan 3 kohdalta vietäisiin nimittäin tehokas vaikutus, jos kansallinen oikeus mahdollistaisi lainvoimaisen ratkaisun, jossa lapsi määrätään palautettavaksi, täytäntöönpanon lykkäämisen.
- 73 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kansallisen oikeuden aineellisten sääntöjen ja menettelysääntöjen soveltaminen ei saa vaarantaa asetuksen N:o 2201/2003 tehokasta vaikutusta (ks. vastaavasti tuomio 11.7.2008, Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, 82 kohta).
- 74 On vielä mainittava, että asetuksella N:o 2201/2003 pyritään sen johdanto-osan 33 perustelukappaleesta ilmenevän mukaisesti varmistamaan perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien ja varsinkin perusoikeuskirjan 24 artiklassa tunnustettujen lapsen perusoikeuksien kunnioittaminen asettamalla velvoitteita, joiden tarkoituksena on, että ratkaisu, joka mahdollistaa lapsen pikaisen palauttamisen hänen asuinpaikkaansa laittoman lapsikaappauksen jälkeen, annetaan ja näin ollen myös pannaan täytäntöön mahdollisimman nopeasti.
- 75 Tässä yhteydessä on mainittava, että perusoikeuskirjan 7 artiklassa tunnustetaan oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen, ja sitä on luettava yhdessä perusoikeuskirjan 24 artiklan 2 kohdassa tunnustetun, lapsen edun huomioon ottamista koskevan velvoitteen kanssa. On myös otettava huomioon perusoikeuskirjan 24 artiklan 3 kohdassa ilmaistu lapsen tarve ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti (ks. vastaavasti tuomio 17.11.2022, Belgian valtio (Naimisissa oleva alaikäinen pakolainen), C-230/21, EU:C:2022:887, 48 kohta).

- 76 Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdasta ilmenee, että siltä osin kuin perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetussa yleissopimuksessa (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin mainitussa sopimuksessa. Perusoikeuskirjan 53 artiklassa lisätään tähän, ettei perusoikeuskirjan määräyksiä saa tulkita siten, että ne rajoittaisivat tai loukkaisivat unionin oikeuden soveltamisalalla niitä oikeuksia, jotka tunnustetaan erityisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksessa (ks. vastaavasti tuomio 8.12.2022, CJ (Päätös luovuttamisen lykkäämisestä rikosoikeudellisen menettelyn vuoksi), C-492/22 PPU, EU:C:2022:964, 79 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 77 Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan, joka vastaa perusoikeuskirjan 7 artiklaa (ks. vastaavasti tuomio 8.12.2022, Orde van Vlaamse Balies ym., C-694/20, EU:C:2022:963, 25 kohta), osalta Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut, että vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen perusteella annettuja päätöksiä koskevissa asioissa toimenpiteen asianmukaisuutta on arvioitava muun muassa sen täytäntöönpanon nopeuden perusteella. Tällaiset asiat on käsiteltävä kiireellisesti, koska ajan kulumisella voi olla korjaamattomia vaikutuksia lasten ja sen vanhemman, joka ei asu heidän kanssaan, välisiin suhteisiin. Jo yksin menettelyn viivästymisen perusteella voidaan katsoa, että viranomaiset eivät ole noudattaneet niille Euroopan ihmisoikeussopimuksessa asetettuja toimimisvelvoitteita (ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 28.4.2015, Ferrari v. Romania, CE:ECHR:2015:0428JUD 000171410, 49 kohta).
- 78 Toiseksi on edellisissä kohdissa vahvistetun asetuksen N:o 2201/2003 11 artiklan 3 kohdan tulkinnan valossa ratkaistava, onko kyseinen säännös esteenä edellä 57 kohdassa kuvatun kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle.
- 79 Unionin tuomioistuimelle annettujen tietojen mukaan kyseisen lainsäädännön nojalla palauttamispäätöksen täytäntöönpano lykkäytyy suoraan lain nojalla vähintään kahdella kuukaudella, jos jokin toimivaltaisista viranomaisista esittää tätä koskevan vaatimuksen Sąd Apelacyjny w Warszawielle kahden viikon kuluessa kyseisen päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.
- 80 Lisäksi on niin, että jos kyseinen viranomainen tällaisen vaatimuksen esittämisen jälkeen tekee Sąd Najwyższylle kassaatiovalituksen mainitusta päätöksestä, päätöksen täytäntöönpanoa lykätään edelleen suoraan lain nojalla siihen saakka, kunnes kyseisessä tuomioistuimessa vireillä oleva valitusmenettely on päättynyt.
- 81 Ensinnäkin mainitun vaatimuksen esittämisen vaikutuksesta lapsen palauttamista hänen asuinpaikkaansa koskevan päätöksen täytäntöönpano lykkääntyy vähintään kahdella kuukaudella, vaikka kyseinen päätös on tullut lainvoimaiseksi. Palauttaminen saattaa lykkääntyä paljon pidemmäksi aikaa, jos toimivaltaiset viranomaiset päättävät tehdä kassaatiovalituksen mainitusta ratkaisusta. Kun otetaan huomioon asetuksen N:o 2201/2003 11 artiklan 3 kohdan taustalla olevat joutuisuusvaatimukset, tällaisen vaatimuksen esittäminen on siten omiaan viemään kyseiseltä säännökseltä tehokkaan vaikutuksen, koska sen vaikutuksena on lykätä suoraan lain nojalla tällaisen palauttamispäätöksen täytäntöönpanoa. Mainitut viranomaiset voisivat lisäksi saada palauttamispäätöksen täytäntöönpanoa lykätynsä edelleen siviiliprosessilain 388³ §:n, joka sisällytettiin kyseiseen lakiin vuoden 2022 lailla, perusteella käyttämällä kyseisessä säännöksessä säädettyä ylimääräistä muutoksenhakukeinoa.

- 82 Tältä osin on todettava, että jo pelkkä lainvoimaisen palauttamispäätöksen täytäntöönpanon lykkääntyminen kahdella kuukaudella ylittää sen määräajan, jonka kuluessa tällainen päätös on asetuksen N:o 2201/2003 mainitun säännöksen mukaan tehtävä.
- 83 Toiseksi unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista tiedoista ilmenee, että palauttamispäätöksen täytäntöönpanoa lykätään suoraan lain nojalla pelkästä toimivaltaisten viranomaisten vaatimuksesta. Kyseiset viranomaiset, jotka eivät sitä paitsi ole tuomioistuimen asemassa, eivät ole velvollisia perustelemaan vaatimustaan, ja Sąd Apelacyjny w Warszawien on hyväksyttävä se voimatta kohdistaa siihen tuomioistuinvalvontaa. Niinpä pääasiassa kyseessä oleva lainsäädäntö ei näytä olevan omiaan takaamaan sitä, että – kuten edellä 71 kohdassa muistutettiin – lapsen palauttamista asuinpaikkaansa voidaan lykätä vain täsmällisissä erityistapauksissa, eikä sillä missään tapauksessa voida varmistaa sitä, että tällainen lykkääminen perustellaan asianmukaisesti.
- 84 Lisäksi unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusoikeuskirjan 47 artikla on esteenä sille, että viranomainen voisi estää tuomioistuinratkaisun täytäntöönpanon, koska kyseisessä artiklassa tarkoitettu oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan olisi pelkkä illuusio, jos jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä sallittaisiin, että lopullinen ja sitova tuomioistuinratkaisu jää tehottomaksi jonkin asianosaisen vahingoksi (ks. vastaavasti tuomio 30.6.2016, Toma ja Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; tuomio 29.7.2019, Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, 72 ja 73 kohta ja tuomio 19.12.2019, Deutsche Umwelthilfe, C-752/18, EU:C:2019:1114, 36 kohta).
- 85 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että edellä 57 kohdassa kuvatun kaltainen kansallinen lainsäädäntö voi vaarantaa asetuksen N:o 2201/2003 11 artiklan 3 kohdan tehokkaan vaikutuksen.
- 86 Tätä päätelmää ei voida kyseenalaistaa Puolan hallituksen esittämällä väitteellä, jonka mukaan tällainen lainsäädäntö on välttämätön, jotta toimivaltaiset viranomaiset voivat tehdä kassaatiovalituksen Sąd Najwyższylle ja jotta näin voidaan välttää asianomaisille lapsille aiheutuva korjaamaton vahinko, joka lainvoimaisen palauttamispäätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta seuraisi siinä tapauksessa, että kyseinen tuomioistuin kumoaa palauttamispäätöksen.
- 87 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, yhtäältä ennen kuin siviiliprosessilakiin sisällytettiin 388¹ § vuoden 2022 lailla, kyseisen lain 388 §:ssä säädettiin jo mekanismista, jonka avulla Sąd Apelacyjny w Warszawie saattoi lykätä lainvoimaisen palauttamispäätöksen täytäntöönpanoa tarvittaessa toimivaltaisten viranomaisten vaatimuksesta, jos kyseinen tuomioistuin katsoi, että palauttamisesta saattaisi aiheutua asianomaiselle lapselle vakavaa fyysistä tai psyykkistä vaaraa.
- 88 Toisaalta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että lapsen oikeussuoja tällaista vaaraa vastaan varmistetaan lähtökohtaisesti jo sillä, että asia on mahdollista saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi (ks. vastaavasti tuomio 26.9.2018, Belastingdienst v. Toeslagen (Muutoksenhaun lykkäävä vaikutus), C-175/17, EU:C:2018:776, 34 kohta), ja näin on myös silloin, kun on olemassa vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen b kohdassa tarkoitettu vakava vaara.
- 89 Kuten julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 82–84 kohdasta ilmenee, asetuksen N:o 2201/2003 11 artiklan 3 kohdasta, luettuna perusoikeuskirjan 24 ja 47 artiklan valossa, ei siten seuraa, että unionin oikeudessa velvoitettaisiin jäsenvaltiot säätämään mahdollisuudesta vastustaa

palauttamispäätöstä vielä yhdessä oikeusasteessa silloin, kun päätös on tehty menettelyssä, jonka osalta on jo säädetty kahdesta oikeusasteesta, ja kun kyseinen menettely mahdollistaa lapsen palauttamiseen liittyvien vaarojen huomioon ottamisen. Unionin oikeudessa ei sitä suuremmalla syyllä anneta jäsenvaltioille mahdollisuutta antaa tällaiseen päätökseen kohdistuvalle muutoksenhauulle suoraan lain nojalla lykkäävää vaikutusta, toisin kuin siviiliprosessilain 388¹ §:n 3 momentissa, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2022 lailla, ilmeisesti säädetään.

- 90 Kolmanneksi ja viimeiseksi on muistutettava edellä 85 kohdassa esitetyn päätelmän seurausten osalta, että unionin oikeuden ensisijaisuuden periaate velvoittaa kansallisen tuomioistuimen, jonka tehtävänä on toimivaltansa rajoissa soveltaa unionin oikeussääntöjä, varmistamaan unionin oikeuden vaatimusten täysi vaikutus käsiteltäväkseen saatetussa asiassa jättäen tarvittaessa omasta aloitteestaan soveltamatta kaikkea sellaisen unionin oikeussäännön, jolla on välitön oikeusvaikutus, kanssa ristiriidassa olevaa, myös myöhempää kansallista lainsäädäntöä tai käytäntöä ilman, että sen olisi pyydettävä tai odotettava, että tällainen kansallinen lainsäädäntö tai käytäntö ensin poistetaan lainsäädäntöiteitse tai jollakin muulla perustuslain mukaisella keinolla (ks. vastaavasti tuomio 22.2.2022, RS (Perustuslakituomioistuimen tuomioiden vaikutus), C-430/21, EU:C:2022:99, 53 kohta).
- 91 Tässä yhteydessä on muistutettava, että SEUT 288 artiklan toisen kohdan mukaan asetus on yleisesti sovellettavissa ja sitä sovelletaan suoraan kaikissa jäsenvaltioissa. Luonteensa perusteella ja sen tehtävän perusteella, joka sillä on unionin oikeuslähdejärjestelmässä, siinä annetaan yksityisille oikeuksia, joiden turvaaminen on kansallisten tuomioistuinten velvollisuus (ks. vastaavasti tuomio 17.9.2002, Muñoz ja Superior Fruiticola, C-253/00, EU:C:2002:497, 27 kohta).
- 92 Nyt käsiteltävässä asiassa on mainittava, että asetuksen N:o 2201/2003 11 artiklan 3 kohdassa asetetaan jäsenvaltioille vuoden 1980 Haagin yleissopimuksessa tarkoitettua palauttamispäätöksen tekemistä koskevien menettelyjen joutuisuuden osalta selkeä ja täsmällinen tulosta koskeva velvoite, johon ei ole liitetty mitään ehtoja. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on siten toimivaltansa rajoissa taattava kyseisen unionin oikeuden säännöksen täysi oikeusvaikutus olemalla tarvittaessa soveltamatta kyseisen säännöksen tehokkaan vaikutuksen toteutumisen vaarantavaa kansallista lainsäädäntöä.
- 93 Esitettyyn kysymykseen on kaiken edellä mainitun perusteella vastattava, että asetuksen N:o 2201/2003 11 artiklan 3 kohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa viranomaisille, jotka eivät ole tuomioistuimen asemassa, annetaan mahdollisuus saada vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen perusteella tehdyn palauttamispäätöksen täytäntöönpanoa lykätyn suoraan lain nojalla vähintään kahdella kuukaudella tarvitsematta perustella lykkäämisvaatimustaan.

Oikeudenkäyntikulut

- 94 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003, luettuna Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, 11 artiklan 3 kohtaa

on tulkittava siten,

että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa viranomaisille, jotka eivät ole tuomioistuimen asemassa, annetaan mahdollisuus saada Haagissa 25.10.1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleissopimuksen perusteella tehdyn palauttamispäätöksen täytäntöönpanoa lykätyn suoraan lain nojalla vähintään kahdella kuukaudella tarvitsematta perustella lykkäämisvaatimustaan.

Allekirjoitukset